

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“РЕГІОНОЗНАВСТВО”
(для бакалаврів)**

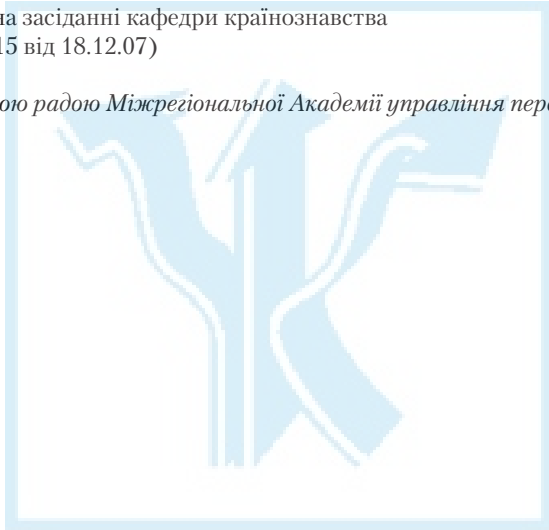
МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

Підготовлено доцентом кафедри країнознавства *А. Г. Гольцовим*

Затверджено на засіданні кафедри країнознавства
(протокол № 15 від 18.12.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Гольцов А. Г. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Регіоназнавство” (для бакалаврів) – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2008. – 50 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, вимоги до реферату, зміст самостійної роботи з дисципліни “Регіоназнавство”, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Регіонознавство” є важливою складовою циклу дисциплін професійної та практичної підготовки бакалаврів з напрямку “Міжнародні відносини”. **Мета** вивчення курсу — сприяти глибокому усвідомленню студентами основних теоретичних положень сучасного регіонознавства, провідних підходів до регіоналізації світу, а також природних, політичних, демографічних, економічних, соціальних та культурних особливостей макрорегіонів світу. Навчальний курс має міждисциплінарний характер. Особливо слід відзначити роль регіонального підходу в країнознавстві і дослідженнях міжнародних відносин. Глибокі знання основних питань регіонознавства сприяють розвитку наукового світогляду майбутніх висококваліфікованих фахівців з напрямку “Міжнародні відносини”.

Самостійна робота студентів спрямована на формування у них як умінь та навичок навчальної діяльності, так і професійних знань, якостей, умінь тощо. Студенти мають засвоїти основні навички не лише самостійної навчальної, а й науково-дослідницької та практичної роботи. Самостійна робота сприяє розвитку мотивації для навчання студентів. У процесі самостійної роботи з дисципліни “Регіонознавство” студенти мають поглиблювати свої знання навчального матеріалу, який вивчався під час аудиторних занять, а також з тих питань, що не розглядалися під час лекційних занять.

Вивчення курсу передбачає здобуття навичок наукової організації навчальної діяльності студентів: ознайомлення із класифікацією основних джерел і літератури, з основними рекомендаціями щодо ведення конспекту лекцій, вимогами до рефератів, контрольних робіт тощо.

У процесі самостійної роботи студенти опрацьовують лекційний матеріал, готуються до семінарських занять. Здійснюється: робота з бібліотечними каталогами; опрацювання наукової літератури з окремих тем; вивчення монографічної літератури з міжнародних відносин та країнознавства; робота з довідковою літературою (енциклопедіями, словниками, статистичними довідниками тощо), що містить інформацію з регіонознавства; конспектування рекомендованої літератури з навчальної дисципліни; створення порівняльних таблиць по макрорегіонах та регіонах світу; робота з новими надходженнями літератури та періодичними виданнями, що містять регіонознавчу інформа-

цію; підготовка повідомлень на семінарські заняття; ознайомлення з публіцистичною літературою; використання газетних публікацій.

У процесі самостійної роботи з навчальної дисципліни студенти виконують не лише стандартні, а й творчі індивідуальні завдання за власним вибором. Індивідуальна творча робота оформляється у вигляді реферату з певної наукової проблеми, що повинен містити: систематизований виклад сутності проблеми, фактичний матеріал, обґрунтовані висновки, список використаних джерел. Від студента вимагається ретельна робота з різноманітними джерелами інформації, збір необхідних даних, їх аналіз та систематизація. У процесі роботи він здобуває і вдосконалює вміння та навички творчої, науково-дослідницької праці, привчається до належного оформлення результатів дослідження. Підготовлені реферати відкрито захищаються перед студентською аудиторією. На основі кращих рефератів можуть бути підготовлені доповіді на студентську науково-практичну конференцію. Студенти можуть також готуватися до дискусій та круглих столів з фахової тематики. Крім того, студент може здійснити огляд журналу чи кількох журналів, огляд певної групи публікацій у науковій літературі, аналіз окремої монографії чи журнальної статті.

Під час проведення семінарських занять здійснюється поточний контроль, який має на меті перевірку системності, ефективності самостійної роботи студентів. Рубіжні атестації, що проводяться на денній формі для активізації систематичної роботи студентів та підвищення якості навчального процесу, також враховують оцінки, отримані студентами за самостійну роботу протягом вивчення відповідного змістового модуля навчальної дисципліни. Семестровий контроль з дисципліни “Регіонознавство” проводиться у формі усного заліку за питаннями, які своєчасно доводяться до відома студентів. При виставленні підсумкової оцінки враховуються результати самостійної роботи студентів.

З метою забезпечення ефективної самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни “Регіонознавство” проводяться також індивідуальні консультації. Вони надаються у разі, якщо: студент недостатньо добре зрозумів зміст навчального матеріалу, який був викладений на лекціях; у студента виникли труднощі під час самостійної роботи з літературою при підготовці до семінарських занять; студент з різних причин пропустив навчальні заняття, і в нього виникли труднощі під час самостійного опрацювання цього матеріалу. Крім того, індивідуальні консультації можуть надаватися студентам з приводу

виконання творчих дослідницьких завдань, якщо, наприклад, виникають проблеми з відбором необхідного матеріалу, його аналізом та систематизацією, оцінкою різних точок зору на ті чи інші процеси, оформленням реферату.

Організація самостійної роботи студентів передбачає систематичне використання навчальних матеріалів аудиторних занять, а також підручників та навчальних посібників і різноманітних джерел регіонознавчої інформації. Доцільним є також використання різноманітної інформації з мережі Internet.

Вимоги до реферату

- загальний обсяг реферату повинен бути в межах 15–20 сторінок, надрукованих на аркуші формату А4 шрифтом 14 (New Roman) через півтора інтервали; реферат може бути також чітко та розбірливо написаний від руки;
- за структурою реферат має містити такі складові: титульний аркуш, короткий вступ, основну частину, висновки і список використаних джерел;
- вимоги до оформлення титульного аркуша: згори — назва навчального закладу і профільної кафедри (міжнародних відносин); нижче — тип роботи (реферат), назва навчальної дисципліни, назва реферату; ще нижче, праворуч, — прізвище автора та номер групи, в якій навчається студент, науковий ступінь, звання та прізвище керівника; внизу сторінки — назва міста, в якому знаходиться навчальний заклад, і рік написання реферату;
- у вступі потрібно стисло обґрунтувати актуальність вибору теми індивідуальної творчої роботи, визначити мету та завдання роботи, стисло схарактеризувати джерела, використані при написанні реферату;
- в основній частині роботи мають бути чітко та логічно послідовно викладені основні аспекти досліджуваної проблеми, наведені наукові факти; думки різних авторів повинні бути забезпечені посиланнями, а цитати — посторінковими виносками; у тексті реферату не повинно бути граматичних помилок і виправлень;
- висновки мають містити викладені у стислій формі основні власні узагальнення наукового змісту роботи, результати авторського аналізу наукової інформації, міркування щодо проблем і перспектив розвитку тих чи інших явищ та процесів тощо;

- список використаних джерел має складатися не менш як з 10 назв, оформлених відповідно до існуючих вимог; при використанні інформації з мережі Internet необхідний повний опис джерела.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ *з дисципліни* **“РЕГІОНОЗНАВСТВО”**

Змістовий модуль I. Регіоназнавство як наука. **Регіоналізація світу**

Тема 1. Регіоназнавство як наукова дисципліна

План лекції

1. Поняття про регіоназнавство: різні підходи.
2. Регіон як об'єкт дослідження.
3. Предмет регіоназнавства.
4. Основи методології регіоназнавства.
5. Розвиток регіоназнавчих досліджень.

Література [1–3; 5; 8; 10; 12; 13; 18; 19; 23]

Теми для самостійної роботи

1. Регіональні науки.
2. Типи та ієрархія регіонів.
3. Регіоналізм: основні напрями.
4. Порівняльний підхід у регіональних дослідженнях.
5. Системний підхід у регіональних дослідженнях.

Питання для самоконтролю

1. Поняття про регіоназнавство: різні підходи.
2. Регіоназнавство у контексті міжнародних відносин.
3. Співвідношення між країнознавством і регіоназнавством.
4. Регіональні науки.
5. Регіон як об'єкт регіоназнавства: різні підходи.
6. Регіон як територіальна система.
7. Предмет регіоназнавства: основні змістовні підходи .
8. Типи регіонів: різні підходи.
9. Ієрархія регіонів: різні підходи.
10. Функції регіоназнавства.
11. Актуальні завдання сучасного регіоназнавства.

12. Методологія регіонознавства: основні засади.
13. Основні методи регіонознавства.
14. Порівняльний метод у регіонознавстві.
15. Системний підхід у регіонознавстві.
16. Методика “компейдж” в регіонознавчих дослідженнях.
17. Комплексна регіонознавча характеристика.
18. Виникнення і розвиток регіоналістичних теорій.
19. Регіоналізація світу: різні підходи.
20. Регіональна політика: сутність та основні завдання.
21. Головні напрями регіональної політики.

Тести

1. Регіонознавство як міждисциплінарний напрям знаходиться на межі таких наук:

- а) соціальних;
- б) політичних;
- в) менеджменту;
- г) історії;
- ґ) географії;
- д) біології;
- е) економічних;
- є) культурології.

2. Регіонознавство — це:

- а) науковий напрям, що вивчає регіональні угруповання, країни та їх регіони як суб'єктів міжнародних відносин;
- б) сукупність дисциплін і напрямів, методологічних підходів і методичних прийомів, спрямованих на дослідження регіонів;
- в) міждисциплінарний науковий напрям, що вивчає об'єктивні процеси регіоналізації міжнародних відносин під впливом факторів глобалізації;
- г) наукова дисципліна, що вивчає закономірності створення регіонів у процесі науково-дослідної діяльності в галузі соціально-економічної географії.

3. Регион — це:

- а) територія, яка за сукупністю своїх елементів відрізняється від інших територій і має єдність, взаємопов'язаність складових, а також цілісність як об'єктивну умову і закономірний результат розвитку цієї території;

- б) ті зони, які охоплюють у своїх рамках істотну однорідність домінуючих фізичних умов і, відповідно, укладів проживання населення;
- в) природні зони географічного простору, які відрізняються сукупністю специфічних поєднань культурних, релігійних, етнічних та мовних факторів;
- г) географічний термін для опису такого типу навколишнього середовища, в якому географічні елементи поєднані один з одним певними постійними відносинами.

4. До основних змістових підходів предмета регіонознавства належать:

- а) фізико-географічний;
- б) історико-географічний;
- в) математичний;
- г) екологічний;
- ґ) культурно-цивілізаційний;
- д) соціальний;
- е) політичний;
- є) економічний.

5. До провідних методів регіонознавства належать:

- а) порівняльно-географічний;
- б) соціологічний;
- в) математико-статистичний;
- г) геофізичний;
- ґ) історичний;
- д) таксонування;
- е) системний;
- є) картографічний.

6. Методологічний підхід, згідно з яким при вивченні регіону можна обмежитися певною кількістю аспектів, відібраних дослідником відповідно до своїх поглядів:

- а) компаж;
- б) модернізм;
- в) зондаж;
- г) постімпресіонізм

7. До основних функцій регіонознавства належать:

- а) управлінська;

- б) світоглядна;
- в) аксіологічна;
- г) науково-пізнавальна;
- г) освітня;
- д) науково-технічна;
- е) просвітницька;
- є) “конструктивна”.

8. До основних типів територіальних систем належать:

- а) моноструктурні моносистеми;
- б) поліструктурні моносистеми;
- в) моноструктурні полісистеми;
- г) субструктурні полісистеми;
- г) поліструктурні полісистеми;
- д) квазіструктурні полісистеми.

9. Засновником і чільним представником радянської школи економічного районування був:

- а) Л. І. Мечніков;
- б) В. А. Анучін;
- в) В. І. Вернадський;
- г) М. М. Баранський.

10. Авторами теорії “центральных місць” були:

- а) В. Кристалер;
- б) А. Льош;
- в) І. Тюнен;
- г) М. Баранський.

11. До основних напрямів регіональної політики належать:

- а) управлінський;
- б) просторово-планувальний;
- в) економічний;
- г) науково-технічний;
- г) державний;
- д) демографічний;
- е) екологічний;
- е) соціально-культурний;
- ж) програмний;
- з) етнічний.

Теми рефератів

1. Регіонознавство: різні підходи до розуміння.
2. Регіонологія: сутність, основні завдання.
3. Регіоналістика: сутність, основні завдання.
4. Провідні методологічні підходи до предмета регіонознавства.
5. Поняття про регіон: різні підходи до визначення.
6. Сучасне регіонознавство: основні завдання.
7. Регіональна географія: основні напрями досліджень.
8. Регіональна економіка: основні напрями досліджень.
9. Регіональна соціологія: основні напрями досліджень.
10. Регіональна статистика: основні напрями досліджень.
11. Регіональна демографія: основні напрями досліджень.
12. Регіональна культурологія: основні напрями досліджень.
13. Рекреаційно-туристичне регіонознавство.
14. Історичний розвиток регіоналістичних досліджень.
15. Теорія “Великих просторів” К. Шмітта.
16. Теорія “центральных місць” В. Кристалера та А. Льоша.
17. Теорія “полюсів розвитку”.
18. Регіональна наука у США.
19. Теоретичні та методологічні основи концепції географічних світів Г. де Блія та П. Муллера.
20. Теорія “Великих багатомірних просторів” В. А. Дергачова та Л. Б. Вардомського .
21. Регіональна політика: різні підходи до розробки та здійснення.

Тема 2. Макрорегіони світу

План лекції

1. Фізико-географічні регіони світу.
2. Геополітичні та політико-географічні регіони світу.
3. Комплексна регіоналізація світу Г. де Блія і П. Муллера.
4. Економічна регіоналізація світу.
5. Історико-культурні макрорегіони світу.

Література [1–3; 5; 8; 9; 16–18; 21]

Теми для самостійної роботи

1. Геополітична структуризація світу.
2. Теорія “Великих просторів” за К. Шміттом.
3. Концепція С. Коена.

4. Цивілізаційна регіоналізація світу: різні підходи.
5. Цивілізаційні регіони С. Хантінгтона.

Питання для самоконтролю

1. Фізико-географічна регіоналізація світу.
2. Зональні та азональні природні (фізико-географічні) регіони світу.
3. Політична (геополітична) регіоналізація світу.
4. Геополітичні (політичні) макрорегіони та регіони світу.
5. Виділення географічних світів і регіонів Г. де Блієм та П. Муллером.
6. Коротка характеристика географічних світів Г. де Блія та П. Муллера.
7. Соціально-економічна регіоналізація світу: основні підходи.
8. Економічна інтеграція й регіоналізація світу.
9. Основні інтеграційні регіони світу.
10. Історико-культурна регіоналізація світу: основні підходи.
11. Історико-культурна регіоналізація світу за П. Хаггетом.
12. Історико-культурні (цивілізаційні) макрорегіони світу за В. В. Вольським.
13. Цивілізаційна регіоналізація світу С. Хантінгтона.
14. Комплексна регіоналізація світу: основні підходи.
15. Проблеми співвідношення макрорегіонів світу, що виділяються відповідно до географічних, політичних, економічних, культурологічних наук.

Тести

1. Макрорегіон світу – це:

- а) група близько розташованих країн, що становлять окремий економіко-географічний, чи близький за національним складом та культурою, чи однотипний за суспільно-політичним устроєм район світу;
- б) компактна територія суходолу, що характеризується спільністю суспільно-політичного життя, особливостями етнічного складу, спільністю мови та культури населення;
- в) велика ділянка геопростору – сукупність країн, об'єднаних загальнопланетарним геополітичним положенням, загальними рисами історичного розвитку, закономірностями політичних, економічних, культурно-цивілізаційних та інших процесів;

г) історично сформований геокомплекс сусідніх народів, які належать до однієї регіональної цивілізації і взаємозалежно розвиваються у певних географічних умовах.

2. До геополітичних макрорегіонів світу належать:

- а) Латинська Америка;
- б) Центральна Америка;
- в) Західна Азія;
- г) Східна та Південно-Східна Азія;
- г) Австралія та Океанія;
- д) Англо-Америка;
- е) Європа;
- є) Південна Азія.

3. До геополітичних регіонів світу належать:

- а) Північна Африка;
- б) Південно-Східна Азія;
- в) Середземноморська Європа;
- г) Курдистан;
- г) Західна Африка;
- д) Центральна Америка;
- е) Центральна Африка;
- є) Балкани.

4. До геополітичних субрегіонів світу належать:

- а) Скандинавія;
- б) Бенілюкс;
- в) Поділля;
- г) Прибалтика;
- г) Закавказзя;
- д) Центральна Америка;
- е) Прованс;
- є) Левант.

5. До типів фізико-географічних регіонів належать:

- а) материки;
- б) географічні пояси;
- в) фізико-географічні країни;
- г) низовинні рівнини;
- г) природні зони;
- д) фізико-географічні штати;

- е) фізико-географічні провінції;
- є) фізико-географічні області.

6. Г. де Блій і П. Муллер виділяють у світі такі географічні світи:

- а) Російський світ;
- б) Європа;
- в) Північна Америка;
- г) Південна Америка;
- ґ) Середня Америка;
- д) Насвазія (Афразія);
- е) Африканська субсахара;
- є) Центральна Азія;
- ж) Східна Азія;
- з) Північна Азія;
- и) Південно-Східна Азія;
- ї) Австралійський світ;
- к) Тихоокеанський світ;
- л) Південна Азія.

7. Географічні світи (за Г. де Блієм і П. Муллером), в яких домінує один головний політичний суб'єкт:

- а) Російський світ;
- б) Європа;
- в) Північна Америка;
- г) Південна Америка;
- ґ) Середня Америка;
- д) Насвазія (Афразія);
- е) Південно-Східна Азія;
- є) Південна Азія;
- ж) Східна Азія;
- з) Австралійський світ.

8. У Північній Африці / Південно-Західній Азії Г. де Блій і П. Муллер виділяють такі регіони:

- а) Єгипет і басейн Нижнього Нілу;
- б) Магриб та його сусіди;
- в) Африканську перехідну зону;
- г) Левант;
- ґ) Близький Схід;

- д) Аравійський півострів;
- е) Імперські держави;
- є) Месопотамію;
- ж) Казахстан;
- з) Туркестан.

9. До історико-культурних областей світу, за П. Хаггетом, належить:

- а) Західна;
- б) Переважно ісламська;
- в) Російська;
- г) Індійська;
- ґ) Східноазійська;
- д) Східноафриканська.

10. До цивілізацій світу за С. Хантінгтоном належать:

- а) західно-християнська;
- б) східно-християнська;
- в) ісламська;
- г) католицька;
- ґ) індуїстська;
- д) латиноамериканська;
- е) конфуціанська;
- є) православна;
- ж) японська;
- з) африканська.

Теми рефератів

1. Географічні пояси та природні зони світу.
2. Фізико-географічні (природні) країни світу.
3. Економічна регіоналізація світу: модель “Північ” – “Південь”.
4. Економічна регіоналізація світу: модель “Захід” – “Схід”.
5. Економічна регіоналізація світу: модель “центр” – “напівпериферія” – “периферія”.
6. Глобальні та регіональні економічні процеси.
7. Економічні інтеграційні регіони світу.
8. Геополітичні (політичні) регіони світу, їх ієрархія.
9. Геополітична структура світу Х. Маккіндера.
10. Військово-політичні регіони світу.
11. “Великі простори” у світі за К. Шміттом.

12. Поліцентрична концепція С. Коена; трансформації в 60–90 роках ХХ ст.
13. Регіоналізація світу за теорією “Великих багатовимірних просторів” В. А. Дергачова та Л. Б. Вардомського.
14. Регіоналізація світу Г. де Блія та П. Муллера.
15. Граматологічна регіоналізація світу.
16. Лінгвістичний підхід до регіоналізації світу.
17. Провідні цивілізаційні теорії і регіоналізація світу.
18. Основні цивілізації світу за С. Хантінгтоном.
19. Регіони світу, в яких відбуваються зіткнення (конфлікти) між цивілізаціями (за С. Хантінгтоном).

Змістовий модуль II. Євразія

Тема 3. Європа

План лекції

1. Загальна характеристика Європи.
2. Західна Європа.
3. Північна Європа.
4. Південна Європа.
5. Центральна та Східна Європа.
6. Регіональна інтеграція в Європі.

Література [1–3; 5; 6; 8; 9; 11; 14; 30; 31]

Теми для самостійної роботи

1. Регіоналізація Європи: різні підходи.
2. Історичний розвиток Західної Європи.
3. Історичний розвиток Північної Європи.
4. Історичний розвиток Південної Європи.
5. Історичний розвиток Центральної та Східної Європи.
6. Правові засади регіональної політики в країнах ЄС.
7. Проблеми сучасного європейського регіоналізму.

Питання для самоконтролю

1. Загальна характеристика Євразії.
2. Розмежування Європи й Азії.
3. Загальна історико-географічна характеристика Європи.
4. Загальна фізико-географічна характеристика Європи.
5. Характеристика населення Європи.
6. Загальна геополітична характеристика Європи.

7. Загальна економічна характеристика Європи.
8. Провідні галузі промисловості Європи.
9. Провідні галузі сільського господарства Європи.
10. Транспортний комплекс Європи.
11. Провідні галузі сфери послуг Європи.
12. Західна Європа: політична характеристика.
13. Західна Європа: соціально-економічна характеристика.
14. Північна Європа: політична характеристика.
15. Північна Європа: соціально-економічна характеристика.
16. Південна Європа: політична характеристика.
17. Південна Європа: соціально-економічна характеристика.
18. Центральна та Східна Європа: політична характеристика.
19. Центральна та Східна Європа: соціально-економічна характеристика.
20. Регіональна інтеграція в Європі.
21. Розвиток регіональної політики в країнах Європейського Союзу.
22. Регіональна політика в провідних країнах Європейського Союзу на початку XXI ст.

Тести

1. Площа Європи становить приблизно:

- а) 10,1 млн км²;
- б) 10,8 млн км²;
- в) 11,2 млн км²;
- г) 11,6 млн км².

2. Більшість країн Європи належить до таких міжнародних організацій:

- а) ЄС;
- б) НАТО;
- в) ООН;
- г) ОБСЄ;
- г) Рада Європи;
- д) ОЕСР.

3. На території Європи є такі природні зони:

- а) тундра;
- б) лісостеп;
- в) степ;

- г) савана;
- г) мішані ліси;
- д) тайга;
- е) широколисті ліси;
- є) середземноморські ліси.

4. До Західної Європи не належать:

- а) Угорщина;
- б) Франція;
- в) Люксембург;
- г) Болгарія;
- г) Нідерланди;
- д) Латвія.

5. За регіоналізацією світу Г. де Блія та П. Муллера Естонія належать до:

- а) Центральної Європи;
- б) Східної Європи;
- в) Балтійської Європи;
- г) Північної Європи.

6. Високорозвиненими галузями промисловості Західної Європи є:

- а) електроніка;
- б) харчова;
- в) хімія органічного синтезу;
- г) лісова;
- г) точне машинобудування;
- д) гідроенергетика;
- е) текстильна;
- є) автомобілебудування;
- ж) тепла енергетика;
- з) чорна металургія.

7. Високорозвиненими галузями промисловості Північної Європи є:

- а) автомобілебудування;
- б) целюлозно-паперова;
- в) гідроенергетика;
- г) легка;
- г) точне машинобудування;

- д) хімічна;
- е) електроніка;
- є) цукрова.

8. Високорозвиненими галузями промисловості Південної (Середземноморської) Європи є:

- а) електротехніка;
- б) лісова;
- в) суднобудування;
- г) олійна;
- ґ) автомобілебудування;
- д) легка;
- е) целюлозно-паперова;
- є) гідроенергетика;
- ж) хімія органічного синтезу;
- з) виноробна.

9. Визначте, які твердження є правильними:

- а) до провідних галузей промисловості високорозвинених країн Західної Європи належить автомобілебудування;
- б) у державах Західної Європи функціонують демократичні політичні режими;
- в) у структурі сільського господарства країн Західної Європи переважає рослинництво над тваринництвом;
- г) країнам Західної Європи притаманний високий рівень життя населення;
- ґ) у структурі експорту країн Західної Європи провідною статтею є продукція машинобудування;
- д) Західна Європа є одним з найпотужніших фінансових центрів світу.

10. Визначте, які твердження є правильними:

- а) у промисловості країн Північної Європи спостерігається високий рівень розвитку машинобудування;
- б) у країнах Скандинавії є значні лісові ресурси і високорозвинена целюлозно-паперова промисловість;
- в) Північна Європа має великі поклади нафти та природного газу;
- г) у структурі сільського господарства країн Північної Європи тваринництво переважає над рослинництвом;

- г) більшість населення країн Північної Європи належить до римокатолицької конфесії.

11. Визначте, які твердження є правильними:

- а) у країнах Південної Європи (за винятком Греції) домінує католицизм;
б) галуззю спеціалізації провідних країн Південної Європи є автомобілебудування;
в) Південна Європа має великі поклади нафти та природного газу;
г) у структурі сільського господарства країн Південної Європи переважає рослинництво;
ґ) туристично-рекреаційна галузь є однією з провідних у сфері послуг країн Південної Європи.

12. Правильними є твердження:

- а) у країнах Центральної та Східної Європи переважають народи германської групи;
б) у промисловості країн Центральної та Східної Європи провідною галуззю є електроніка;
в) країни Центральної та Східної Європи входили до СРСР або належали до соціалістичного табору;
г) більшість країн Центральної та Східної Європи вступили до ЄС та НАТО;
ґ) Україна належить до країн Центральної та Східної Європи.

13. Європейську Хартію регіоналізму було ухвалено:

- а) у 1992 р.;
б) 1985 р.;
в) 1988 р.;
г) 1996 р.

Теми рефератів

1. Проблема розмежування між Європою і Азією.
2. Фізико-географічні країни Європи.
3. Екологічні проблеми Європи. Охорона природи.
4. Європейська ідентичність і регіоналізація Європи.
5. Расовий та етнічний склад населення Європи.
6. Релігійний склад населення Європи.
7. Чорна металургія Європи.
8. Машинобудування Європи.

9. Хімічна промисловість Європи.
10. Легка промисловість Європи.
11. Природні умови та ресурси Західної Європи.
12. Демографічна ситуація в країнах Західної Європи.
13. Регіональна політика у Великій Британії.
14. Регіональна політика у Франції.
15. Регіональна політика в Італії.
16. Природні умови та ресурси Північної Європи.
17. Демографічна ситуація в країнах Північної Європи.
18. Природні умови та ресурси Південної (Середземноморської) Європи.
19. Демографічна ситуація в країнах Південної (Середземноморської) Європи.
20. Регіональна політика в Іспанії.
21. Природні умови та ресурси Центральної та Східної Європи.
22. Демографічна ситуація в країнах Центральної та Східної Європи.
23. Перехідний характер економіки в країнах Центральної та Східної Європи.
24. Соціально-економічні проблеми в країнах Центральної та Східної Європи.
25. Рада Європи і розвиток регіонального самоврядування в європейських країнах.
26. Європейська Хартія регіоналізму.
27. Євроатлантична регіоналізація.

Тема 4. Азія

План лекції

1. Азія: загальна характеристика.
2. Північна та Центральна Азія.
3. Східна Азія.
4. Південно-Східна Азія.
5. Південна Азія.
6. Південно-Західна Азія.

Література [1–3; 5; 8; 9; 11; 15; 27; 30; 31; 34]

Теми для самостійної роботи

1. Регіональна політика в Російській Федерації.
2. Регіональна політика в Китаї, Японії та Індії.

3. Історичний розвиток Східної Азії.
4. Історичний розвиток Південної Азії.
5. Історичний розвиток Південно-Східної Азії.
6. Історичний розвиток Південно-Західної Азії.
7. Регіональна інтеграція в Азії.

Питання для самоконтролю

1. Азія: загальна характеристика.
2. Природні умови та ресурси Азії.
3. Населення Азії: загальна характеристика.
4. Північна та Центральна Азія: політична характеристика.
5. Північна та Центральна Азія: соціально-економічна характеристика.
6. Промисловість Північної та Центральної Азії.
7. Сільське господарство Північної та Центральної Азії.
8. Регіони і регіональна політика в Росії.
9. Східна Азія: політична характеристика.
10. Східна Азія: соціально-економічна характеристика.
11. Промисловість Східної Азії.
12. Сільське господарство Східної Азії.
13. Регіони Китаю.
14. Південно-Східна Азія: політична характеристика.
15. Південно-Східна Азія: соціально-економічна характеристика.
16. Південна Азія: політична характеристика.
17. Південна Азія: соціально-економічна характеристика.
18. Промисловість Південної Азії.
19. Сільське господарство Південної Азії.
20. Регіони Індії.
21. Південно-Західна Азія: політична характеристика.
22. Південно-Західна Азія: соціально-економічна характеристика.
23. Промисловість Південно-Західної Азії.
24. Сільське господарство Південно-Західної Азії.

Тести

1. Площа Азії становить приблизно:

- а) 35 млн км²;
- б) 38 млн км²;
- в) 42 млн км²;
- г) 44 млн км².

2. Питома вага населення Азії в населенні світу становить приблизно:

- а) понад 60 %;
- б) майже 55 %;
- в) понад 70 %;
- г) майже 68 %.

3. Основні моделі економічного розвитку в Азії:

- а) китайська;
- б) японська;
- в) південноазійська;
- г) російська;
- г) близькосхідна;
- д) турецька.

4. До “Джакотського трикутника” Г. де Блії та П. Муллер відносять:

- а) В'єтнам;
- б) Тайвань;
- в) Філіппіни;
- г) Північну Корею;
- г) Південну Корею;
- д) Японію.

5. Провідними галузями промисловості Східної Азії є:

- а) лісова;
- б) електроенергетика;
- в) нафтова;
- г) електроніка;
- г) суднобудування;
- д) хімія органічного синтезу;
- е) електротехніка;
- є) автомобілебудування;
- ж) чорна металургія;
- з) легка.

6. До основних галузей промисловості Південно-Східної Азії належать:

- а) кольорова металургія;
- б) нафтова і нафтопереробна;
- в) автомобілебудування;

- г) легка;
- г) електроніка;
- д) електротехніка.

7. Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН) була заснована:

- а) у 1967 р.;
- б) 1972 р.;
- в) 1989 р.;
- г) 1991 р.

8. До основних сільськогосподарських культур у Південній Азії належать:

- а) пшениця;
- б) рис;
- в) жито;
- г) бавовник;
- г) цукрова тростина;
- д) чай;
- е) джут;
- е) хміль;
- ж) прянощі;
- з) банани.

9. Найчисельнішими народами Південної Азії є:

- а) таміли;
- б) телугу;
- в) араби;
- г) хіндустанці;
- г) бенгальці;
- д) кхмери;
- е) пенджабці;
- е) маратхи;
- ж) раджастанці;
- з) біхарці.

10. Найпоширенішими у Південно-Західній Азії сільськогосподарськими культурами є:

- а) фінікова пальма;
- б) каучуконоси;
- в) ячмінь;

- г) бавовник;
- г) тютюн;
- д) пшениця;
- е) овочі;
- є) льон-довгунець;
- ж) баштанні;
- з) плодови.

11. Визначте, які твердження є правильними:

- а) до провідних галузей промисловості Північної Азії належать гірничодобувна і деревообробна;
- б) гірничодобувна промисловість є однією з провідних у Центральній Азії;
- в) у країнах Центральної Азії поширені напівдемократичні політичні режими;
- г) країнам Центральної Азії притаманний високий рівень життя населення;
- г) у сільському господарстві країн Центральної Азії велику роль відіграє вівчарство.

12. Дайте відповідь, які твердження є правильними:

- а) до провідних галузей економіки Східної Азії належить машинобудування;
- б) головною сільськогосподарською культурою в Східній Азії є рис;
- в) країни Східної Азії є експортерами нафти на світовий ринок;
- г) у Східній Азії абсолютно переважає населення монголоїдної раси;
- г) Східна Азія є одним з найпотужніших фінансових центрів світу;
- д) більшість населення Східної Азії сповідує іслам.

13. Визначте, які твердження є правильними:

- а) у господарстві країн Південної Азії важливу роль відіграють галузі легкої промисловості ;
- б) більше половини населення Південної Азії мешкає в містах;
- в) найпоширенішою релігією у Південній Азії є індуїзм;
- г) найпоширенішими в Південній Азії зерновими культурами є рис та пшениця;

г) у Південній Азії зосереджено найбільше у світі поголів'я великої рогатої худоби.

14. Визначте, які твердження є правильними:

- а) у кольоровій металургії Південно-Східної Азії провідна роль належить олов'яній промисловості;
- б) Південно-Східна Азія має значні лісові ресурси;
- в) у Південно-Східній Азії швидко розвивається виробництво електротехніки та електроніки;
- г) серед технічних культур у Південно-Східній Азії поширені каучуконоси;
- г) у Південно-Східній Азії спостерігається дефіцит трудових ресурсів.

15. Дайте відповідь, які твердження є правильними:

- а) у переважній більшості держав Південно-Західної Азії встановлені демократичні політичні режими;
- б) переважна більшість населення Південно-Західної Азії належить до європеоїдної раси;
- в) переважна більшість населення Південно-Західної Азії сповідує іслам;
- г) у Південно-Західній Азії знаходяться найбільші у світі поклади нафти;
- г) територія Південно-Західної Азії знаходиться в субтропічному та тропічному кліматичних поясах

Теми рефератів

1. Фізико-географічна макрорегіоналізація Азії.
2. Фізико-географічні країни Азії.
3. Расовий та етнічний склад населення Азії.
4. Релігійний склад населення Азії.
5. Екологічні проблеми Азії. Охорона природи.
6. Природні умови та ресурси Північної Азії.
7. Економіка Північної Азії.
8. Азійські регіони Російської Федерації; регіональна політика.
9. Природні умови та ресурси Центральної Азії.
10. Демографічна ситуація в Центральній Азії.
11. Середня Азія (Нова Центральна Азія): комплексна характеристика.
12. Природні умови та ресурси Східної Азії.

13. Демографічна ситуація в Східній Азії.
14. Машинобудування Східної Азії.
15. Регіони Китаю. Регіональна політика.
16. Регіони Японії. Регіональна політика.
17. Природні умови та ресурси Південно-Східної Азії.
18. Демографічна ситуація в Південно-Східній Азії.
19. Регіональна інтеграція в Південно-Східній Азії.
20. Індокитай: комплексна характеристика.
21. Острівна Південно-Східна Азія: комплексна характеристика.
22. Природні умови та ресурси Південної Азії.
23. Демографічна ситуація в Південній Азії.
24. Регіони Індії. Регіональна політика.
25. Регіональна інтеграція в Південній Азії.
26. Природні умови та ресурси Південно-Західної Азії.
27. Демографічна ситуація в Південно-Західній Азії.
28. Нафтова та газова промисловість Південно-Західної Азії.
29. Аравійський півострів: комплексна характеристика.
30. Левант: комплексна характеристика.

Змістовий модуль III. Африка, Америка, Австралія й Океанія. Україна

Тема 5. Африка

План лекції

1. Африка: загальна характеристика.
2. Північна Африка.
3. Західна Африка.
4. Центральна Африка.
5. Східна Африка.
6. Південна Африка.

Література [1–3; 8; 9; 11; 31; 33; 34]

Теми для самостійної роботи

1. Глобальні проблеми в Африці.
2. Історичний розвиток Північної Африки.
3. Історичний розвиток Західної Африки.
4. Історичний розвиток Центральної Африки.
5. Історичний розвиток Східної Африки.
6. Історичний розвиток Південної Африки.
7. Регіональна інтеграція в Африці.

Питання для самоконтролю

1. Африка: загальна характеристика.
2. Природні умови та ресурси Африки: загальна характеристика.
3. Населення Африки: загальна характеристика.
4. Політичні процеси в державах Африки.
5. Економічний розвиток Африки.
6. Регіональна інтеграція в Африці.
7. Північна Африка: політична характеристика.
8. Північна Африка: соціально-економічна характеристика.
9. Промисловість Північної Африки.
10. Західна Африка: політична характеристика.
11. Західна Африка: соціально-економічна характеристика.
12. Сільське господарство Західної Африки.
13. Центральна Африка: політична характеристика.
14. Центральна Африка: соціально-економічна характеристика.
15. Східна Африка: політична характеристика.
16. Східна Африка: соціально-економічна характеристика.
17. Сільське господарство Східної Африки.
18. Південна Африка: політична характеристика.
19. Південна Африка: соціально-економічна характеристика.
20. Промисловість Південної Африки.

Тести

1. Площа Африки становить приблизно:

- а) 25,8 млн км²;
- б) 28,2 млн км²;
- в) 30,3 млн км²;
- г) 40,2 млн км².

2. Населення Африки становить:

- а) майже 1 млрд осіб;
- б) майже 800 млн осіб;
- в) майже 700 млн осіб;
- г) понад 900 млн осіб.

3. Африканський Союз було утворено:

- а) у 1963 р.;
- б) 1992 р.;
- в) 1998 р.;
- г) 2002 р.

4. До Північної Африки належать:

- а) Єгипет;
- б) Алжир;
- в) Марокко;
- г) Туніс;
- р) Сенегал;
- д) Буркіна;
- е) Гамбія;
- є) Мавританія.

5. Основні корисні копалини Північної Африки:

- а) нафта;
- б) природний газ;
- в) фосфорити;
- г) олов'яні руди;
- р) залізні руди;
- д) алмази;
- е) вугілля;
- є) свинцеві руди.

6. До основних сільськогосподарських культур Північної Африки належать:

- а) фінікова пальма;
- б) пшениця;
- в) жито;
- г) льон;
- р) citrusові;
- д) кокосова пальма;
- е) бавовник;
- є) овочі.

7. До Західної Африки належать:

- а) Гвінея-Бісау;
- б) Джибуті;
- в) Марокко;
- г) Камерун;
- р) Гана;
- д) Уганда;
- е) Гамбія;
- є) Бенін.

8. До основних сільськогосподарських культур Західної Африки належать:

- а) арахіс;
- б) какао;
- в) чай;
- г) кава;
- г) цукровий буряк;
- д) хміль;
- е) каучуконоси;
- є) рис.

9. Основні корисні копалини Центральної Африки:

- а) залізні руди;
- б) мідні руди;
- в) уранові руди;
- г) олов'яні руди;
- г) фосфорити;
- д) алмази;
- е) нафта;
- є) кобальт.

10. До Східної Африки не належать:

- а) Танзанія;
- б) Кенія;
- в) Чад;
- г) Конго;
- г) Мадагаскар;
- д) Єгипет;
- е) Руанда;
- є) Бурунді.

11. До основних сільськогосподарських культур Східної Африки належать:

- а) цукрова тростина;
- б) бавовник;
- в) тютюн;
- г) жито;
- г) чай;
- д) кава;
- е) льон;
- є) сорго.

12. До Південної Африки не належать:

- а) Лесото;
- б) Свaziленд;
- в) Ангола;
- г) Мозамбiк;
- ґ) Танзанiя;
- д) Ботсвана.

13. Провiдними галузями промисловостi Пiвденної Африки є:

- а) гiрничодобувна;
- б) машинобудування;
- в) кольорова металургiя;
- г) харчова;
- ґ) нафтова;
- д) хiмiя органiчного синтезу;
- е) електроенергетика;
- є) лiсова;
- ж) чорна металургiя;
- з) основна хiмiя.

14. Дайте, якi твердження є правильними:

- а) до провiдних галузей промисловостi Пiвнiчної Африки належать нафтова i газова;
- б) серед населення Пiвнiчної Африки переважає негроiдна раса;
- в) на території Пiвнiчної Африки переважає гiрський рельєф;
- г) країни Пiвнiчної Африки мають вищий, нiж в iнших регіонах материка, рiвень урбанiзацiї;
- ґ) переважна бiльшiсть населення Пiвнiчної Африки сповiдує iслам.

15. Визначте, якi твердження є правильними:

- а) Захiдна Африка має найбільшу серед регіонiв материка чисельнiсть населення;
- б) переважна частина Захiдної Африки знаходиться в тропiчному клiматичному поясі;
- в) Захiдна Африка має незначнi лiсовi ресурси;
- г) переважна бiльшiсть населення Захiдної Африки належить до негроiдної раси;
- ґ) Захiдна Африка є найбільшим у свiтi виробником i експортером какао-бобiв.

16. Визначте, які твердження є правильними:

- а) головні олійні культури Центральної Африки — олійна пальма й арахіс;
- б) більше половини населення Центральної Африки мешкає в містах;
- в) тваринництво — провідна галузь сільського господарства Центральної Африки;
- г) у країнах Центральної Африки зосереджені великі поклади алмазів;
- г) більше половини зовнішньоторговельного обороту країн Центральної Африки припадає на країни Західної Європи.

17. Дайте відповідь, які твердження є правильними:

- а) Східна Африка має значні гідроенергетичні ресурси;
- б) у рельєфі Східної Африки переважають гори та плоскогір'я;
- в) для населення Східної Африки притаманний низький природний приріст;
- г) Східна Африка має найбільше серед регіонів материка поголів'я домашньої худоби;
- г) у Східній Африці спостерігається дефіцит трудових ресурсів.

18. Визначте, які твердження є правильними:

- а) у промисловості Південної Африки переважає гірничодобувна галузь;
- б) у сільському господарстві Південної Африки рослинництво переважає над тваринництвом;
- в) більше половини населення Південної Африки сповідує іслам;
- г) Південна Африка має великі поклади нафти і природного газу;
- г) серед етнічних груп населення Південної Африки переважають народи банту.

Теми рефератів

1. Фізико-географічна регіоналізація Африки.
2. Фізико-географічні країни Африки.
3. Демографічна ситуація в Африці.
4. Урбанізація в Африці: сучасний розвиток, проблеми і тенденції.
5. Расовий та етнічний склад населення Африки.
6. Релігійний склад населення Африки.
7. Проблеми поширення захворювань в Африці.

8. Проблеми подолання бідності та голоду в Африці.
9. Воєнно-політичні конфлікти в Африці.
10. Екологічні проблеми Африки. Охорона природи.
11. Природні умови та ресурси Північної Африки.
12. Північна Африка: історія, населення, культура.
13. Регіональна інтеграція в Північній Африці.
14. Природні умови та ресурси Західної Африки.
15. Західна Африка: історія, населення, культура.
16. Регіональна інтеграція в Західній Африці.
17. Природні умови та ресурси Центральної Африки.
18. Центральна Африка: історія, населення, культура.
19. Природні умови та ресурси Східної Африки.
20. Східна Африка: історія, населення, культура.
21. Природні умови та ресурси Південної Африки.
22. Південна Африка: історія, населення, культура.
23. Промисловість Південної Африки.
24. Регіональна інтеграція в Південній та Східній Африці.

Тема 6. Америка. Австралія й Океанія

План лекції

1. Англо-Америка.
2. Латинська Америка:
  - а) Мезо-Америка;
  - б) Південна Америка.
3. Австралія. Регіони Австралії.
4. Океанія. Регіони Океанії.

Література [1–3; 8; 9; 11; 31; 33; 34]

Теми для самостійної роботи

1. Регіональна інтеграція в Північній Америці (НАФТА).
2. Регіональна політика в країнах Північної Америки.
3. Історичний розвиток Англо-Америци.
4. Історичний розвиток Латинської Америки.
5. Регіональна інтеграція в Латинській Америці.
6. Історичний розвиток Океанії.
7. Регіональна співпраця в Австралії та Океанії.

Питання для самоконтролю

1. Америка: загальна характеристика.

2. Регіоналізація Америки.
3. Англо-Америка: загальна характеристика.
4. Природні умови та ресурси Англо-Америци.
5. Населення Англо-Америци: загальна характеристика.
6. Англо-Америка: політична характеристика.
7. Англо-Америка: соціально-економічна характеристика.
8. Регіональна інтеграція в Північній Америці.
9. Латинська Америка: загальна характеристика.
10. Регіоналізація Латинської Америки.
11. Мезо-Америка: загальна характеристика.
12. Природні умови та ресурси Мезо-Америци.
13. Населення Мезо-Америци.
14. Мезо-Америка: політична характеристика.
15. Мезо-Америка: соціально-економічна характеристика.
16. Південна Америка: загальна характеристика.
17. Природні умови та ресурси Південної Америци.
18. Населення Південної Америци.
19. Південна Америка: політична характеристика.
20. Південна Америка: соціально-економічна характеристика.
21. Регіональна інтеграція в Південній Америці.
22. Регіон Амазонії й Ла-Плати.
23. Андійський регіон.
24. Австралія: загальна характеристика.
25. Природні умови та ресурси Австралії.
26. Населення Австралії.
27. Австралія: політична та соціально-економічна характеристика.
28. Океанія: загальна характеристика.
29. Природні умови та ресурси Океанії.
30. Населення Океанії.
31. Океанія: політична характеристика.
32. Океанія: соціально-економічна характеристика.
33. Регіональна інтеграція в Австралії та Океанії.

Тести

1. Площа материка Північна Америка разом з островами становить приблизно:

- а) 20,8 млн км²;
- б) 22,6 млн км²;
- в) 24,2 млн км²;
- г) 25,0 млн км².

2. Площа Латинської Америки становить приблизно:

- а) 20,5 млн км²;
- б) 22,4 млн км²;
- в) 18,2 млн км²;
- г) 19,5 млн км².

3. До Центральної Америки належать:

- а) Гватемала;
- б) Беліз;
- в) Гаїті;
- г) Венесуела;
- г) Сальвадор;
- д) Гондурас.

4. До Вест-Індії (Карибського басейну) не належать:

- а) Куба;
- б) Ямайка;
- в) Сальвадор;
- г) Сурінам;
- г) Трінідад і Тобаго;
- д) Гайана.

5. Територія Англо-Америци знаходиться в таких кліматичних поясах:

- а) арктичному;
- б) помірному;
- в) субекваторіальному;
- г) субарктичному;
- г) субтропічному;
- д) тропічному.

6. До провідних галузей промисловості Англо-Америци належать:

- а) чорна металургія;
- б) електроенергетика;
- в) нафтова і нафтопереробна;
- г) електроніка;
- г) авіаракетна;
- д) хімія органічного синтезу;
- е) олов'яна;
- е) автомобілебудування.

7. НАФТА в нинішньому форматі функціонує:

- а) з 1987 р.;
- б) 1989 р.;
- в) 1991 р.;
- г) 1994 р.

8. Серед населення Мезо-Америци поширені мови:

- а) іспанська;
- б) англійська;
- в) португальська;
- г) індіанська;
- г) французька;
- д) голландська.

9. До основних сільськогосподарських культур у Мезо-Америці належать:

- а) кукурудза;
- б) чай;
- в) цукрова тростина;
- г) бавовник;
- г) пшениця;
- д) жито;
- е) цукровий буряк;
- е) тютюн;
- ж) фрукти;
- з) банани.

10. До розвинених у країнах Андійського регіону належать такі галузі промисловості:

- а) кольорова металургія;
- б) електроенергетика;
- в) автомобілебудування;
- г) гірничодобувна;
- г) електроніка;
- д) лісова.

11. До основних сільськогосподарських культур у регіоні Амазонії та Ла-Плати належать:

- а) бавовник;
- б) коноплі;
- в) кукурудза;

- г) цитрусові;
- г) цукрова тростина;
- д) пшениця;
- е) чай;
- є) жито;
- ж) соя;
- з) банани.

12. Членами блоку МЕРКОСУР є:

- а) Бразилія;
- б) Аргентина;
- в) Уругвай;
- г) Болівія;
- г) Парагвай;
- д) Венесуела.

13. Територія Австралії лежить у кліматичних поясах:

- а) екваторіальному;
- б) помірному;
- в) тропічному;
- г) субтропічному;
- г) субарктичному;
- д) субекваторіальному.

14. До Полінезії належать острови:

- а) Маріанські;
- б) Туамоту;
- в) Соломонові;
- г) Каролінські;
- г) Лайн;
- д) Нова Каледонія;
- е) Товариства;
- е) Маркізькі.

15. Дайте відповідь, які твердження є правильними:

- а) Англо-Америка має високорозвинену космічну промисловість;
- б) Англо-Америка має найбільшу у світі густоту населення;
- в) у державах Англо-Америки функціонують напівдемократичні політичні режими;
- г) для Англо-Америки притаманний високий рівень життя населення;

- г) серед населення Англо-Амери́ки найпоширенішою є англійська мова;
- д) в Англо-Амери́ці високорозвинене сільське господарство.

16. Визначте, які твердження є правильними:

- а) у расовому складі населення Центральної Амери́ки переважає негроїдна раса;
- б) головною зерновою культурою в Мекси́ці й Центрально́ї Амери́ки є маїс;
- в) у країнах Карибського басейну розвинене автомобілебудування;
- г) у Карибському басейні високорозвинена рекреаційно-туристична сфера;
- г) Мезо-Амери́ка — один із найпотужніших фінансових центрів світу;
- д) більшість населення Мезо-Амери́ки сповідує католицизм.

17. Визначте, які твердження є правильними:

- а) у господарстві країн Південної Амери́ки провідну роль відіграють галузі легкої промисловості ;
- б) у країнах Андійського регіону високорозвинена рекреаційно-туристична сфера;
- в) більшість населення Південної Амери́ки належить до римо-католицької конфесії;
- г) Південна Амери́ка виділяється найбільшим у світі виробництвом і експортом кави;
- г) в Південній Амери́ці спостерігається дефіцит трудових ресурсів;
- д) у Південній Амери́ці зосереджені великі лісові ресурси.

18. Дайте відповідь, які твердження є правильними:

- а) Австралія має найбільше у світі поголів'я овець;
- б) Австралія має великий гідроенергетичний потенціал;
- в) більшість населення Австралії належить до монголоїдної раси;
- г) Австралія має великі лісові ресурси;
- г) в економіці Австралії важливу роль відіграє гірничодобувна промисловість.

19. Визначте, які твердження є правильними:

- а) у країнах Океанії високорозвинена легка промисловість;

- б) переважна більшість населення Меланезії належить до австралоїдної раси;
- в) Мікронезія має великі лісові ресурси;
- г) в Океанії знаходяться великі поклади нафти та природного газу;
- г) у Меланезії велике значення відіграє гірничодобувна промисловість.

Теми рефератів

1. Фізико-географічна регіоналізація Північної Америки.
2. Фізико-географічні країни Північної Америки.
3. Демографічна ситуація в Англо-Америці.
4. Урбанізація в Англо-Америці.
5. Расовий та етнічний склад населення Англо-Америки.
6. Релігійний склад населення Англо-Америки.
7. Промисловість Англо-Америки.
8. Сільське господарство Англо-Америки.
9. Транспорт і сфера послуг Англо-Америки.
10. Екологічні проблеми Англо-Америки. Охорона природи.
11. Регіони США. Регіональна політика в США.
12. Регіони Канади. Регіональна політика в Канаді.
13. Природні умови та ресурси Латинської Америки.
14. Населення Латинської Америки: загальна характеристика.
15. Латинська Америка: політична характеристика.
16. Латинська Америка: соціально-економічна характеристика.
17. Демографічна ситуація в Мезо-Америці.
18. Расовий, етнічний та релігійний склад населення Мезо-Америки.
19. Мексика: природа, населення, господарство.
20. Центральна Америка: природа, населення, господарство.
21. Регіональна інтеграція в Центральній Америці.
22. Карибський басейн (Вест-Індія): природа, населення, господарство.
23. Регіональна інтеграція в Карибському басейні.
24. Фізико-географічні країни Південної Америки.
25. Демографічна ситуація в Південній Америці.
26. Расовий, етнічний та релігійний склад населення Південної Америки.
27. Промисловість Південної Америки.

28. Сільське господарство Південної Америки.
29. Регіональна інтеграція в Південній Америці.
30. Регіон Амазонії й Ла-Плати: природа і населення.
31. Регіон Амазонії й Ла-Плати: політична та економічна характеристика.
32. Регіони Бразилії, регіональна політика.
33. Південноамериканський спільний ринок (МЕРКОСУР).
34. Андійський регіон: природа і населення.
35. Андійський регіон: політична та економічна характеристика.
36. Інтеграційні процеси в Андійському регіоні.
37. Фізико-географічні країни Австралії.
38. Расовий, етнічний та релігійний склад населення Австралії.
39. Промисловість Австралії.
40. Сільське господарство Австралії.
41. Фізико-географічні країни Океанії.
42. Полінезія: природні умови та ресурси, населення, господарство.
43. Меланезія: природні умови та ресурси, населення, господарство.
44. Мікронезія: природні умови та ресурси, населення, господарство.

Тема 7. Регіони України

План лекції

1. Україна — держава Центральної та Східної Європи.
2. Адміністративно-територіальний устрій України.
3. Фізико-географічне районування України.
4. Політична регіоналізація України.
5. Економічне районування України.
6. Регіональна політика в Україні; проблеми та перспективи розвитку.

Література [2; 4–7; 20; 21; 26; 28; 32]

Теми для самостійної роботи

1. Формування адміністративно-територіального устрою України.
2. Історичний розвиток регіонів України.
3. Історико-культурна регіоналізація України.

4. Проблеми регіонального розвитку в Україні в умовах трансформації її політичної системи.
5. Проекти майбутньої реформи адміністративно-територіального устрою України.

Питання для самоконтролю

1. Географічне положення України в Центральній та Східній Європі.
2. Адміністративно-територіальний устрій України.
3. Фізико-географічне районування України: різні підходи.
4. Фізико-географічні (природні) країни на теренах України.
5. Природні зони на теренах України.
6. Політична регіоналізація України.
7. Політичні макрорегіони (макрорайони) України.
8. Політичні мезорегіони (мезорайони) України.
9. Економічне районування України: різні підходи.
10. Економічні макрорегіони (макрорайони) України.
11. Економічні мезорегіони (мезорайони) України.
12. Соціально-демографічна регіоналізація України.
13. Історико-культурна регіоналізація України.
14. Історико-культурні регіони України.
15. Етнокультурна регіоналізація України.
16. Етнокультурні регіони України.
17. Міжрегіональні диспропорції в Україні.
18. Регіональна політика в Україні: основні завдання.
19. Основні проблеми здійснення регіональної політики в Україні.
20. Формування і розвиток єврорегіонів в Україні.
21. Основні завдання адміністративно-територіальної реформи в Україні.

Тести

1. Площа України становить приблизно:

- а) 620,5 тис. км²;
- б) 603,7 тис. км²;
- в) 588,8 тис. км²;
- г) 619,5 тис. км².

2. Україна межує з такими державами:

- а) Російська Федерація;
- б) Литва;

- в) Білорусь;
- г) Молдова;
- г) Польща;
- д) Чехія;
- е) Словаччина;
- є) Румунія;
- ж) Болгарія;
- з) Угорщина.

3. До областей України належать:

- а) Хмельницька;
- б) Житомирська;
- в) Харківська;
- г) Криворізька;
- г) Кіровоградська;
- д) Кримська;
- е) Черкаська;
- є) Конотопська;
- ж) Луганська;
- з) Запорізька.

4. Територія України знаходиться в таких природних зонах:

- а) мішаних лісів;
- б) широколистих лісів;
- в) лісостеповій;
- г) напівпустельній;
- г) хвойних лісів (тайги);
- д) степовій.

5. У лісостеповій зоні України виділяються такі провінції:

- а) Західноукраїнська;
- б) Верховинна;
- в) Дністровсько-Дніпровська височинна;
- г) Правобережно-Дніпровська низовинна;
- г) Поліська низовинна;
- д) Середньоруська височинна;
- е) Лівобережно-Дніпровська низовинна.

6. У степовій зоні України виділяються такі провінції:

- а) Донецько-Донська північностепова;
- б) Донецька північностепова;

- в) Полтавська північностепова;
- г) Лівобережно-Дніпровсько-Приазовська;
- г) Правобережно-Дніпровська північностепова;
- д) Дністровсько-Дніпровська північностепова;
- е) Причорноморська середньостепова;
- є) Причорноморсько-Азовська сухостепова;
- ж) Кримська степова.

7. До геополітичних (політико-географічних) макрорегіонів України належать:

- а) Північно-Центральний;
- б) Північно-Східний;
- в) Східний;
- г) Приазовський;
- г) Північно-Західний;
- д) Центральний;
- е) Південний;
- є) Західний.

8. До економічних мезорайонів України належать:

- а) Північно-Західний;
- б) Луганський;
- в) Столичний;
- г) Причорноморський;
- г) Південно-Західний;
- д) Центральний;
- е) Північний;
- є) Карпатський.

9. До провідних галузей промисловості Придніпровського економічного району належать:

- а) чорна металургія;
- б) електроенергетика;
- в) легка;
- г) машинобудування;
- г) лісова;
- д) хімічна.

10. До провідних галузей промисловості Причорноморського економічного району належать:

- а) електроенергетика;

- б) хімічна;
- в) харчова;
- г) чорна металургія;
- г) лісова;
- д) машинобудування.

11. До провідних галузей промисловості Карпатського економічного району належать:

- а) хімічна;
- б) кольорова металургія;
- в) електроенергетика;
- г) машинобудування;
- г) лісова;
- д) чорна металургія.

12. До основних сільськогосподарських культур у Подільському економічному районі належать:

- а) цукровий буряк;
- б) коноплі;
- в) кукурудза;
- г) виноград;
- г) овочі;
- д) пшениця;
- е) тютюн;
- є) жито.

13. Дайте відповідь, які твердження є правильними:

- а) найбільша густина населення серед районів України в Подільському;
- б) найбільш урбанізованим є Донецький район;
- в) у Кримському регіоні найбільша частка російського етносу;
- г) у Північно-Західному районі найбільша частка румунського етносу;
- г) у Подільському районі найбільша серед інших районів частка сільського населення;
- д) у Карпатському районі найбільша серед інших районів частка католицького населення

14. Визначте, які твердження є правильними:

- а) до Столичного району входять: Київська, Вінницька, Житомирська та Чернігівська області;

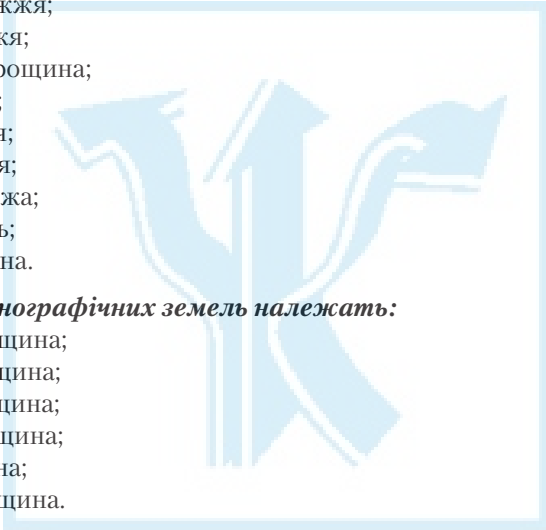
- б) головною зерновою культурою в Центральному районі є пшениця;
- в) у Причорноморському районі розвинена рибна промисловість;
- г) у Північно-Східному районі розвинене автомобілебудування;
- г) головною технічною культурою в Подільському районі є цукровий буряк;
- д) у Донецькому районі розвинена чорна металургія.

15. До українських етнічних земель належать:

- а) Галичина;
- б) Запоріжжя;
- в) Поволжя;
- г) Мармарощина;
- г) Сілезія;
- д) Богемія;
- е) Поділля;
- є) Добруджа;
- ж) Волинь;
- з) Буковина.

16. До етнографічних земель належать:

- а) Лемківщина;
- б) Охтирщина;
- в) Глухівщина;
- г) Бойківщина;
- г) Одещина;
- д) Гуцульщина.

Теми рефератів

1. Адміністративно-територіальний устрій України: історія і сучасність.
2. Фізико-географічна регіоналізація України.
3. Карпатський фізико-географічний регіон.
4. Кримські гори як фізико-географічний регіон.
5. Фізико-географічні провінції та області України.
6. Суспільно-географічна регіоналізація України.
7. Економічні макрорегіони України.
8. Донецько-Придніпровський економічний район.
9. Південний (Причорноморський) економічний район.
10. Економічні мезорегіони України.

11. Північно-Східний район.
12. Центральний економічний район.
13. Придніпровський економічний район.
14. Донецький економічний район.
15. Подільський економічний район.
16. Карпатський економічний район.
17. Соціально-демографічні регіони України.
18. Геополітична регіоналізація України.
19. Сакральні (релігійні) регіони України.
20. Історико-культурні краї України.
21. Історико-етнографічні області України.
22. Історико-етнографічні землі на території України.
23. Сутність та причини міжрегіональних диспропорцій в Україні.
24. Депресивні регіони України. Основні проблеми та перспективи розвитку.
25. Єврорегіони України. Основні проблеми та перспективи розвитку.
26. Регіональне управління в Україні.
27. Мета та головні завдання регіональної політики в Україні.
28. Нормативно-правова база регіональної політики в Україні.
29. Участь України в регіональних інтеграційних процесах на теренах Євразії (СНД, ОЧЕС, ГУАМ).
30. Співпраця України з ЄС і НАТО: досягнення, проблеми і перспективи майбутнього вступу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Безуглий В. В., Козинець С. В.* Регіональна економічна та соціальна географія світу: Посібник. — К.: Академія, 2003. — 688 с.
2. *Блїй де Г., Муллер П., Шаблій О.* Географія: світи, регіони, концепти: Пер. з англ. — К.: Либідь, 2004. — 740 с.
3. *Гладкий Ю. Н., Чистобаєв А. И.* Регионоведение: Учебник. — М.: Гардарики, 2002. — 382 с.
4. *Глобалізація.* Регіоналізація. Регіональна політика. — Луганськ: Альма-матер, Знання, 2002. — 664 с.
5. *Дергачев В. А.* Регионоведение: Учеб. пособие. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. — 463 с.

6. *Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України* / За ред. С. Максименка. — К.: Логос, 2000. — 72 с.
7. *Регіональний портрет України* / С. А. Горобчишина, Т. В. Колосова, М. В. Лациба та ін. — К.: УНЦПД, 2003. — 336 с.
8. *Страны и регионы мира: Экономико-политический справочник* / Под ред. А. С. Булатова. — М.: Велби; Проспект, 2005. — 624 с.
9. *Экономическая, социальная и политическая география мира. Регионы и страны* / Под ред. С. Б. Лаврова, Н. В. Каледина. — М.: Гардарики, 2002. — 928 с.

Додаткова

10. *Алаев Э. Б. Социально-экономическая география: понятийно-терминологический словарь*. — М.: Мысль, 1983. — 350 с.
11. *Географический энциклопедический словарь: Географические названия*. — М.: Сов. энцикл. 1989. — 592 с.
12. *Географический энциклопедический словарь. Понятия и термины*. — М.: Сов. энцикл., 1988. — 432 с.
13. *Джеймс П., Мартин Дж. Все возможные миры. История географических идей: Пер. с англ.* — М.: Прогресс, 1988. — 672 с.
14. *Иванов И. Д. Европа регионов*. — М.: Междунар. отношения, 1998. — 191 с.
15. *Игнатъев П. М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. посіб.* — Чернівці: Книги XXI, 2006. — 424 с.
16. *Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посіб.* / Кер. авт. кол. Левчук Л. Т. — К.: Либідь, 1997. — 448 с.
17. *Колосов В. А., Мироненко Н. С. Геополитика и политическая география: Учебник*. — М.: Аспект Пресс, 2001. — 479 с.
18. *Максаковский В. П. Географическая культура: Учеб. пособие*. — М.: ВЛАДОС, 1998. — 416 с.
19. *Масляк П. О. Країнознавство: Підручник*. — К.: Знання, 2007. — 292 с.
20. *Мезенцева Н. І., Мезенцев К. В. Суспільно-географічне районування України: Навч. посіб.* — К.: КНУ, 2000. — 228 с.
21. *Міжнародні інтеграційні процеси сучасності* / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, М. А. Дудченко та ін. — К.: Знання України, 2004. — 304 с.
22. *Минаков И. А. Экономическая география и регионалистика: Учеб. пособие*. — М.: Колос, 2002. — 262 с.

23. *Мироненко Н. С.* Страноведение: Теория и методы. — М.: Аспект Пресс, 2001. — 268 с.
24. *Міжнародні організації*: Навч. посіб. / Ред. О. С. Кучик. — К.: Знання, 2005. — 497 с.
25. *Нестеров П. М.* Региональная экономика: Учебник. — М.: ЮНИТИ, 2002. — 447 с.
26. *Пістун М. Д.* Суспільно-географічне районування України. — К.: КНУ, 1999. — 41 с.
27. *Регионализация* в развитии России: географические процессы и проблемы / А. И. Трейвиш, С. С. Артболевский (науч. ред.). — М.: Эдиториал УРСС, 2001. — 294 с.
28. *Регіональна політика*: методологія, методи, практика / Відп. ред М. І. Долішній. — Л.: ІРД НАНУ, 2001. — 719 с.
29. *Региональная экономика* / Под ред. М. В. Степанова. — М.: ИНФРА-М, 2001. — 463 с.
30. *Регионы* и регионализм в странах Запада и России. — М.: ИВИ РАН, 2001. — 260 с.
31. *Страны* и регионы мира: Статистический справочник Всемирного банка / Ред. А. В. Бондаренко. — М.: Весь мир, 2005. — 239 с.
32. *Стеченко Д. М.* Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Навч. посіб. — К.: Вікар, 2002. — 374 с.
33. *Страны. Народы. Цивилизации* / Глав. ред. М. Д. Аксенова. — М.: Аванта+, 2002. — 704 с.
34. *Юрківський В. М.* Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни: Підручник. — К.: Либідь, 2000. — 416 с.

Література для виконання індивідуальних завдань

1. *Бромлей Ю. В., Подольный Р. Г.* Человечество — это народы. — М.: Мысль, 1990. — 391 с.
2. *Бусыгина И. М.* Регионы Германии. — М.: РОССПЭН, 1999. — 351 с.
3. *Василенко И. А.* Административно-государственное управление в странах Европы: США, Великобритания, Франция, Германия. — М.: Логос, 2000. — 200 с.
4. *Волков А. М.* Страны Северной Европы: Экономико-статистический справочник. — М.: Мысль, 1986. — 229 с.
5. *Воскресенский В. Ю.* Международный туризм: Учеб. пособие. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. — 255 с.

6. *Дорошевский М. В., Мысливец Г. В.* Экономическая и социальная география мира: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2003. — 184 с.
7. *Керецман В. Ю.* Державне регулювання регіонального розвитку: теоретичні аспекти. — К.: УАДУ, 2002. — 188 с.
8. *Куйбіда В. С.* Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування. — К.: МАУП, 2004. — 432 с.
9. *Максаковский В. П.* Географическая картина мира: В 2 кн. — М.: Дрофа, 2004 // Кн. II. Региональная характеристика мира. — 480 с.
10. *Максимова Т. С.* Регіональний розвиток (аналіз і прогнозування). — Луганськ, 2003. — 303 с.
11. *Народ, государство, регионы: стабильность развития / В. Я. Афанасьев, Н. Н. Быстряков, В. И. Видяпин и др.* — М.: Молодая гвардия, 2001. — 559 с.
12. *На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів / За ред. С. Максименка, І. Студеннікова.* — К.: Логос, 2000. — 224 с.
13. *Поповкін В. А.* Регіонально-цілісний підхід в економіці. — К.: Наук. думка, 1993. — 276 с.
14. *Регіональне управління: Навч. посіб. / За ред. Л. М. Зайцевої.* — Д.: ДФ УАДУ, 2000. — 240 с.
15. *Региональные аспекты развития международных экономических отношений: Учеб. пособие / Под общ. ред. Н. В. Охлопковой.* — Якутск: ЯГУ, 1999. — 145 с.
16. *Регионоведение: Учебник / Под. ред. Т. Г. Морозовой.* — М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1999. — 424 с.
17. *Регионы Украины: поиск стратегии оптимального развития / Под ред. А. П. Голикова.* — Х.: ХГУ, 1994. — 304 с.
18. *Романюк С. А.* Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і нові можливості. Регіональні дослідження. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — 112 с.
19. *Стеченко Д. М.* Управління регіональним розвитком: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2000. — 223 с.
20. *Сонько С. П., Кулішов В. В., Мустафін В. І.* Ринок і регіоналістика: Навч. посіб. — К.: Ніка-Центр, Ельга, 2002. — 380 с.
21. *Социально-экономическая география зарубежного мира / Под ред. В. В. Вольского.* — М.: Крон-Пресс, 1998. — 592 с.
22. *Страноведение: Учеб. пособие / П. И. Рогач и др.* — Минск.: БГЭУ, 2003. — 284 с.

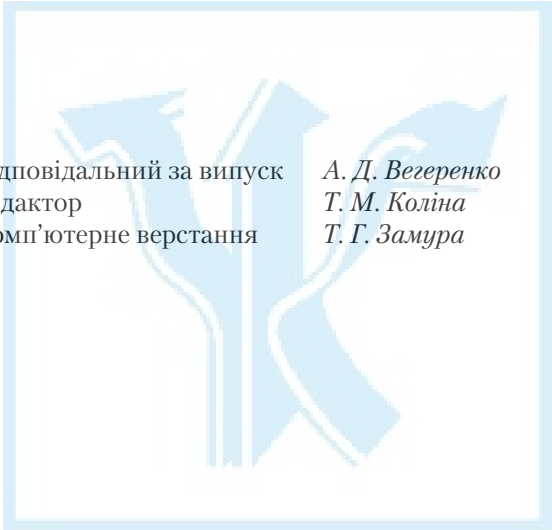
23. *Страны и народы*: науч.-попул. геогр.-этногр. изд.: В 20 т. — М.: Мысль, 1978–1985.
24. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії. — О.: Астропринт, 2001. — 560 с.
25. *Ушакова Н. Г., Помінова І. І.* Соціально-економічні типи країн: Навч. посіб. — К.: Професіонал, 2004. — 304 с.
26. *Циганкова Т. М., Гордєєва Г. Ф.* Міжнародні організації. — К.: КНЕУ, 2001. — 340 с.
27. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций. — М.: Изд-во АСТ, 2003. — 603 с.

Джерела Internet

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Регіонознавство”	6
Список літератури.....	45

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. М. Коліна*
Комп'ютерне верстання *Т. Г. Замура*

Зам. № ВКЦ-3700

Підп. до друку 10.11.08. Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 2,9. Обл.-вид. арк. 2,72. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*